

Comentariul operei Concert din muzica de Bach scrisa de Hortensia Papadat-Bengescu - prima parte

Importanta Hortensiei Papadat-Bengescu in literatura romana este determinata de contributia sa la innoirea mijloacelor prozei. Ca sa ilustreze acest proces de modernizare, Eugen Lovinescu apeleaza la romanele ei, in care se aplica pentru prima data la noi, metoda analitica Si alte insusiri, intre care obiectivitatea si citadinismul o plaseaza pe creatoarea ciclului Hallipilor in categoria modernistilor.

Dar, cu tot efortul ei de sincronizare (modelul e Proust), literatura Hortensiei Papadat-Bengescu pastreaza inca elemente traditionale: relatarea la persoana a III-a, respectarea cronologiei evenimentelor (procedeul proustian al memoriei involuntare e ignorat), anvergura socialului. Concluzia e ca modernismul nu este dus pana la capat, prin lucrarile acestei scriitoare proza romaneasca aflandu-se intr-o faza de tranzitie.

Un alt motiv de interes il constituie faptul ca Hortensia Papadat-Bengescu practica o literatura feminina in sensul crearii unor personaje caracterizate prin lirismul atitudinii, sensibilitate discreta senzorialism. Aceste atribute se imbina insa cu spiritul analitic (se face un examen minutios al sentimentelor), incat nu se ajunge la creatia de tipuri, ci la monografia starilor sufletesti. O astfel de monografie este, de pilda a amorului. Sondajul psihologic adanc releva mai multe ipostaze ale acestuia amorul conventional (Elena), amorul calculat cinic, nerusinat (Ada), amorul animalic (Rim). Totusi, cateva personaje au un contur mai distinct, cum ar fi Lica Trubadurul, Elena Draganescu, Ada Razu, Lina, Rim Altele socheaza prin patologism (gemenii Hallipa, Sia, Maxentiu), sau sunt simple colportoare de stiri: Mini, Nory.

Capodopera a Hortensiei Papadat-Bengescu, romanul "Concert din muzica de Bach" apartine unui ciclu din care fac parte: "Fecioarele despletite", "Drumul ascuns" si "Radacini". Este a doua experienta de roman ciclic la noi, dupa cea a lui Duiliu Zamfirescu consacrata Comanestilor. Fiecare roman este deschis, in sensul ca personajele, reprezentand generatii diferite ale aceleiasi familii, circula de la unul la altul, astfel ca imaginea lor se constituie, cu toata claritatea, la nivelul intregului. Aceasta nu exclude si judecarea separata a celor patru secvente ce compun ciclul Hallipilor, prin epicul relativautonom pe care il dezvolta.